

Handbok

Stöd i arbetet med att svara på
frågor om svensk socialtjänst.

Innehållsförteckning

Om handboken	2
Om svensk socialtjänst för föräldrar	3
Vanliga frågor	3
Socialförvaltningens ansvar	3
Kontakt med socialförvaltningen	5
Omhändertagande	7
Andra frågor och påståenden	9
Länkar och övrig information	11

Om handboken

Tack för att du hjälper till!

Din insats är värdefull. Stort tack för att du vill hjälpa till att sprida viktig samhällsinformation till invånare i Helsingborg! Det är extra viktigt att vi alla hjälps åt när rykten sprids och bidrar till ökad oro. Du kan göra en viktig insats för att öka kunskapen och bemöta oro med fakta.

Kommunikationsstöd / material

I handboken finns tips som underlättar i kommunikationen kring svensk socialtjänst. Exempelvis vanliga frågor samt svar och var relevant information finns att hitta. Om du har frågor eller får in frågor på sådant som du har svårt att svara på, är det bättre att säga att du ska ta reda på svaret i stället för att gissa. Socialstyrelsen har mer bra information och stöd till oss som får frågor från oroliga föräldrar eller andra som undrar om arbetet i svensk socialtjänst.

Om svensk socialtjänst för föräldrar

Många familjer får hjälp av socialtjänsten

Socialtjänsten finns i alla kommuner. Där arbetar socionomer med särskild kunskap om barns behov, som ska se till att alla barn får växa upp tryggt. I praktiken kan det handla om att stötta familjer där någon av föräldrarna mår psykiskt dåligt eller har ett missbruk. Socialtjänsten ska också skydda barn och föräldrar som utsätts för våld eller övergrepp.

I första hand ska det fungera bättre hemma

Socialtjänsten kan hjälpa på många olika sätt. Det vanliga är att man kommer överens om vilket stöd som passar bäst. Familjer som har mycket konflikter kan till exempel få träffa en person som är bra på att hjälpa familjer att lösa sådana problem. Som förälder kan man få stöd i sin föräldraroll, antingen som enskilda samtal eller i grupp. För barn kan det finnas möjlighet att få en kontaktperson eller att träffa andra barn i samma situation.

Alla kan ansöka om stöd och skydd

Om man tror att man behöver stöd eller skydd går det bra att själv kontakta socialtjänsten och berätta om sin situation. Både barn och föräldrar kan kontakta socialtjänsten för att få hjälp och stöd.

Lagstiftning

Socialtjänstens arbete till skydd för barn sker i huvudsak utifrån två lagar. Dessa är Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Insatser enligt SoL sker som huvudregel endast om det finns ett samtycke från vårdnadshavare och barnet, från det att barnet har fyllt 15 år. Under vissa specifika förutsättningar får dock socialtjänsten besluta om vissa typer av insatser för personliga behov till ett barn mot vårdnadshavarnas vilja. För att få fatta ett sådant beslut krävs att det inte rör sig om en insats i form av boende, att barnet har fyllt 12 år och samtycker till insatsen samt att det bedöms lämpligt. Samtliga åtgärder som sker med tvång (det vill säga att det inte finns ett samtycke) sker i enlighet med LVU. Vissa beslut enligt LVU fattas av socialnämnden, medan vissa fattas direkt av allmän förvaltningsdomstol. Det är allmän förvaltningsdomstol som beslutar att ett barn ska få vård enligt LVU. Utöver dessa lagar gäller även FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) som lag i Sverige.

Vissa andra i lagstiftningen uppräknade myndigheter och yrkesverksamma är enligt 19 kap. 1 § socialtjänstlagen skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Exempel på sådana myndigheter och anställda där är förskola, skola, polismyndigheten, kriminalvården och myndigheter vars verksamhet berör barn och unga.

Vanliga frågor och svar

Socialstyrelsen har sammanställt material som rör socialtjänstens område, både på svenska och flera andra språk. Det finns även svar på frågor om LVU, lagen om vård av unga på flera olika språk. Frågorna nedan är några av de vanligaste förekommande frågorna bland föräldrar och anhöriga i Helsingborg.

I handboken har vi delat in frågorna och svaren utifrån olika ämnesområden. Det handlar om frågor som berör socialförvaltningens ansvarsområden, frågor om själva kontakten med socialförvaltningen, frågor som berör omhändertagande av barn och slutligen mer övergripande frågor och påståenden som kan förekomma.

Socialförvaltningens ansvar

Kan man få hjälp anonymt? Exempelvis om man tycker att man behöver en föräldrautbildning eftersom man har problem med sitt barn. Många vågar inte be om hjälp.

Nej, man kan inte få stöd helt anonymt. För att kunna ge rätt hjälp behöver socialtjänsten veta vem du är och om du bor i Helsingborgs stad, eftersom det är kommunen där man är folkbokförd som ansvarar för stödet.

Många familjer vill veta socialens roll och syfte. Varför finns de?

Socialtjänsten är samhällets yttersta skyddsnät och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Det kan vara att ett barn behöver skydd, att en medborgare i kommunen behöver ekonomiskt hjälp eller någon annan insats för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Jag vågar inte sätta gränser till mitt barn. Jag kan inte säga nej till dem. Ska socialen ta de från mig om jag säger nej till dem?

Gränssättning för ett barn ingår som en naturlig del av föräldraskapet och innebär som huvudregel inte att ett barn ska omhändertas. För ett barn ska omhändertas krävs det att det antingen finns brister i omsorgen eller något annat missförhållande i hemmet som innebär en påtaglig risk för barnets hälsa eller utveckling.

Vem (vilken myndighet) kan man kontakta om man tycker att socialen fattat fel beslut? Finns det någon advokat eller liknande som kan hjälpa till och var får man tag på en sådan?

De flesta beslut som socialnämnden fattar och som handlar om enskilda personer kan överklagas till förvaltningsrätten (domstolen). Detta görs genom att man skriftligen skriver till socialnämnden att man vill överklaga beslutet. I vissa typer av ärenden har man också rätt till ett offentligt biträde. Ett offentligt biträde är en juridisk kunnig person som förvaltningsrätten (domstolen) utser för att ta tillvara den enskildes intressen.

Socialtjänstens omhändertagande av barn förstör relationen mellan föräldrar och barn.

Alla beslut som socialtjänsten fattar i enlighet med socialtjänstlagen och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska utgå från barnets bästa. Vid ett omhändertagande ansvarar socialtjänsten för att barnets behov av kontakt med sitt biologiska nätverk tillgodoses. Socialtjänsten ska också som utgångspunkt arbeta för att barnet ska flytta hem till sina föräldrar.

Friheten som socialtjänsten förespråkar är skadlig för våra barn.

Forskning visar att auktoritativt föräldraskap har positiva samband med barns och tonåringars hälsa och utveckling. En auktoritativ förälder är en förälder som sätter tydliga och konsekventa gränser, krav och förväntningar på barnets beteende men visar samtidigt hög grad av lyhördhet, engagemang och stöd. Det auktoritativa föräldraskapet utmärks också av att det är demokratiskt.

Kontakt med socialförvaltningen

Om barnet själv uttrycker att det har problem med sina föräldrar, varför pratar inte socialen med föräldrarna? Barn kan både missförstå situationer och ljuga för egen vinnings skull.

Om informationen som socialnämnden har fått gällande oro för ett barn behöver förtydligas kan socialnämnden under en förhandsbedömning kontakta den eller de personer som anmälan rör. Socialnämnden kan då exempelvis informera barnets vårdnadshavare om innehållet i anmälan och ge möjlighet att bemöta uppgifterna. Om en utredning inleds ska den som berörs av en utredning om ett barn är i behov av skydd eller stöd, om inte särskilda skäl talat mot det, genast underrättas om att en utredning har inletts. För att kunna bedöma den enskildes behov och göra en korrekt bedömning i ett ärende kan handläggaren behöva samla in uppgifter om den enskilde på många olika sätt. Hur omfattande informationsinsamlingen behöver bli styrs av ärendets komplexitet. Den vanligaste informationskällan är personliga samtal med i första hand den enskilde. Även anhöriga och representanter för andra myndigheter kan bidra med viktig information.

Om mitt barn mår dåligt, fysiskt eller psykiskt, hur kan jag söka hjälp utan att riskera att mitt barn blir omhändertaget?

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Vård och stöd till barn ska i första hand ske på frivillig väg. Det kan dock uppstå situationer där barnet/den unge har ett större behov än vårdnadshavarna och barnet (om barnet fyllt 15 år) samtycker till. Om det utan den nödvändiga vården finns en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling kan det bli aktuellt med beslut enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Ett barn kan endast bli omhändertaget enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga om det kan antas att behövlig vård inte kan ges på frivillig väg.

Blir man som förälder inte förvarnad innan socialtjänsten kommer och tar barnen?

Socialtjänsten ska som huvudregel försöka meddela vårdnadshavarna innan ett beslut om ett omedelbart omhändertagande enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) fattas. Men det kan finnas situationer då detta inte är möjligt och att beslut enligt LVU kan fattas utan att vårdnadshavaren fått information innan. Detta är dock något som ska ske i undantagsfall.

Vad kan vara grund till att förskolepersonal orosanmäler?

Personal på en förskola som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa ska anmäla detta till socialnämnden. Vad "far illa" innebär varierar beroende på barnets ålder och omständigheterna i övrigt. Det kan handla om saker som personalen på förskolan ser som tyder på missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker. Anmälningsplikten förutsätter inte att det ska vara klarlagt att socialnämnden behöver agera. Även i situationer där det är svårt att bedöma om socialtjänsten kommer att behöva agera ska anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämndens sida.

Vad kan vara grund till att skolpersonal orosanmäler?

Personal på en skola som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa ska anmäla detta till socialnämnden. Vad "far illa" innebär varierar beroende på barnets ålder och omständigheterna i övrigt. Det kan handla om saker som personalen på skolan ser som tyder på missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker. Anmälningsplikten förutsätter inte att det ska vara klarlagt att socialnämnden behöver agera. Även i situationer där det är svårt att bedöma om socialtjänsten kommer behöva agera ska anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämndens sida.

Mitt barn/ungdom hotar jämt att anmäla oss om vi inte gör som de vill? Vad ska vi göra?

Socialtjänsten är samhällets yttersta skyddsnät och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Om ni behöver stöd vad gäller gränssättning, praktiskt stöd eller annat stöd kan ni bland annat vända er till Socialnämnden och ansöka om bistånd. Socialnämnden gör då en individuell prövning om ni är i behov av bistånd. Socialtjänstens verksamhet bygger på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Vård och stöd till barn ska i första hand ske på frivillig väg. Om det dock under en utredning kommer fram att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen eller att barnets grundläggande behov inte tillgodoses och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling kan det fattas beslut enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Skolan ringer mig hela tiden, de hatar mitt barn och oss, de kommer att skicka orosanmälan. Vad ska jag göra?

Socialtjänsten är samhällets yttersta skyddsnät och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Om ni behöver stöd vad gäller gränssättning, praktiskt stöd eller annat stöd kan ni bland annat vända er till Socialnämnden och ansöka om bistånd. Socialnämnden gör då en individuell prövning om ni är i behov av bistånd. Socialtjänstens bygger på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Vård och stöd till barn ska i första hand ske på frivillig väg. Om det kommer fram att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen eller att barnets grundläggande behov inte tillgodoses och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling kan det fattas beslut enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Jag är rädd att grannarna anmäler oss om barnen skriker och gråter. Vad ska jag göra?

Socialtjänsten är samhällets yttersta skyddsnät och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Om ni behöver stöd vad gäller gränssättning, praktiskt stöd eller annat stöd kan ni bland annat vända er till Socialnämnden och ansöka om bistånd. Socialnämnden gör då en individuell prövning om ni är i behov av bistånd. Socialtjänstens bygger på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Vård och stöd till barn ska i första hand ske på frivillig väg. Om det kommer fram att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen eller att barnets grundläggande behov inte tillgodoses och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling kan det fattas beslut enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Omhändertagande

Varför berättar inte socialförvaltningen var barnen hamnar när de har omhändertagits?

Som huvudregel har en vårdnadshavare rätt att ta del av samtlig information gällande deras barn även under tiden barnet vårdas enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Det kan dock finnas situationer då det är nödvändigt utifrån den vård som barnet får och barnets bästa att platsen där barnet bor inte meddelas till vårdnadshavarna. Detta förutsätter dock ett särskilt beslut från socialnämnden. Det går att överklaga detta beslut.

När socialtjänsten omhändertar barn, varför får inte föräldrarna kontakta eller träffa barnet? Får man som förälder inte ha kontakt med sitt barn som har omhändertagits? Kan man träffa barnet under tiden? När får man barnet tillbaka?

Som huvudregel har en vårdnadshavare rätt att ta ha kontakt med barnet i den utsträckning som man vill eller kommer överens med socialnämnden om även under tiden som barnet vårdas enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Det kan dock finnas situationer då det är nödvändigt utifrån den vård som barnet får och barnets bästa att rätten till att umgås och ha kontakt måste begränsas. Detta förutsätter dock ett särskilt beslut från socialnämnden. Det går att överklaga detta beslut.

Om det inte handlar om våld och barnet vill stanna hos föräldrarna. Vad finns det för andra skäl till omhändertagande?

När det gäller brister i barnets hemmiljö kan ett barn blir omhändertaget om det finns en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet.

Ska socialen omhänderta mitt barn om skolan/förskolan anmäler att barnet: Äter för mycket? Har ont i tänderna? Borstar inte sina tänder eller har karies? Har smutsiga kläder? Stora eller gamla kläder? Stannat hemma några dagar? Är på förskolan långa dagar?

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Vård och stöd till barn ska i första hand ske på frivillig väg. Om det kommer fram att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen eller att barnets grundläggande behov inte tillgodoses och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling kan det fattas beslut enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Jag har ensam vårdnad. Mitt ex hotar med att ringa socialförvaltningen för att få mitt barn placerad hos en annan familj (det är inte vårt gemensamma barn). Är det möjligt?

Vem som helst kan skicka in en orosanmälan till socialnämnden. Socialnämnden är skyldiga att inleda en utredning om socialnämnden får information som kan leda till någon åtgärd från socialnämndens sida. En placering av ett barn utanför hemmet förutsätter antingen att barnets vårdnadshavare och barnet, för det fall barnet är över 15 år, samtycker till placeringen eller att det fattas ett beslut enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Ett beslut enligt LVU förutsätter att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen eller att barnets grundläggande behov inte tillgodoses och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling.

Vad kan jag göra som föräldrar för att få vårdnaden tillbaka?

När ett barn vårdas enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) behåller vårdnadshavarna den juridiska vårdnaden. Socialtjänsten har dock rätt att besluta om barnets personliga förhållande i den utsträckning som krävs för vården. För att vården enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga ska upphöra krävs det att det skett förändringar som är betydande och att förändringarna är hållbara över tid. Det krävs att det inte längre ska finnas en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling.

Kan socialförvaltningen ta mitt barn om jag träffar en ny man? (Skild kvinna)

Ett beslut enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) förutsätter att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen, att barnets grundläggande behov inte tillgodoses eller att barnets eget beteende innebär risker och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling. En ny relation som inte innebär någon oro för barnets hälsa och utveckling kan inte i sig motivera ett beslut enligt LVU.

Om min pappa polisanmäler min ex-man för misshandel, kommer socialtjänsten ta mina barn ifrån mig?

Ett beslut enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) förutsätter att det finns missförhållanden i hemmiljön såsom brister i omsorgen, att barnets grundläggande behov inte tillgodoses eller att barnets eget beteende innebär risker och det innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling. Om den ena föräldern polisanmäls för misshandel måste man ta ställning till frågan hur det påverkar barnen och om detta innebär att barnen sett eller bevittnat detta våld och om detta innebär en påtaglig risk för barnets hälsa och utveckling.

Andra frågor och påståenden

Min dotter hamnade i bråk på förskolan, kommer socialtjänsten ta henne ifrån mig?

Ett omhändertagande enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) måste alltid utgå ifrån att det finns påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas. Det kan antingen handla om missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker. Det ska finnas konkreta saker som visar på att det finns sådana missförhållanden.

Min dotter som är sex år gammal fick ett blåmärke på armen när hon trillade ned från rutschkanan - kan socialförvaltningen ta henne ifrån mig?

Ett omhändertagande enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) måste alltid utgå ifrån att det finns påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas. Det kan antingen handla om missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker. Det ska finnas konkreta saker som visar på att det finns sådan missförhållanden. Att ett barn trillat ner från en rutschkana och därför fått ett blåmärke kan inte i sig innebära vård enligt LVU om det inte i övrigt framkommer något som tyder på att det finns påtagliga risker för barnets hälsa och utveckling.

Svenska myndigheter kan inte skilja mellan "en liten dask på rumpan" i uppfostringssyfte och misshandel.

Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn ska behandlas med aktning för sin person och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. Svenska domstolar har bedömt att fysiska övergrepp som sker mot barn är att betrakta som misshandel och att sådana tillrättavisningar således inte kan accepteras som uppfostringsmedel.

Sverige vill att våra barn ska göra precis som de vill, utan konsekvenser.

Nej. Forskning visar att auktoritativt föräldraskap har positiva samband med barns och tonåringars hälsa och utveckling. En auktoritativ förälder är en förälder som sätter tydliga och konsekventa gränser, krav och förväntningar på barnets beteende men visar samtidigt hög grad av lyhördhet, engagemang och stöd. Det auktoritativa föräldraskapet utmärks också av att det är demokratiskt. Ett barn ska enligt Föräldrabalken få sina behov av trygghet god fostran tillgodosett och i övrigt ha gynnsamma uppväxtförhållanden.

Det krävs inte mycket för att socialtjänsten ska ta muslimska barn.

Det stämmer inte. Religion är inte en grund för ett omhändertagande av ett barn. Ett omhändertagande enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) måste alltid utgå ifrån att det finns påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas. Det kan antingen handla om missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker.

Socialtjänsten är strängare mot föräldrar med utländsk bakgrund.

Nej. Härkomst är inte en grund för ett omhändertagande av ett barn. Ett omhändertagande enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) måste alltid utgå ifrån att det finns påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas. Det kan antingen handla om missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker.

Barn som omhändertas av socialtjänsten börjar röka, dricka och blir missbrukare.

Socialtjänsten har ett övergripande ansvar för att barn som vårdas enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) får god vård. Socialtjänsten har också ett övergripande ansvar för att medverka till att barn som vårdas får sina behov av trygghet och god fostran tillgodosedda och att barnen i övrigt får gynnsamma uppväxtförhållanden.

Sverige vill att våra flickor ska ha pojkvänner och dricka alkohol.

Nej. Socialtjänsten har ett övergripande ansvar för att barn som vårdas enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) får god vård. Socialtjänsten har också ett övergripande ansvar för att medverka till att barn som vårdas får sina behov av trygghet och god fostran tillgodosedda och att barnen i övrigt får gynnsamma uppväxtförhållanden.

Socialtjänsten är enbart ute efter muslimska barn.

Nej. Religion är inte en grund för ett omhändertagande av ett barn. Ett omhändertagande enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) måste alltid utgå ifrån att det finns påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas. Det kan antingen handla om missförhållanden i hemmiljön eller att barnets eget beteende innebär risker.

Länkar och övrig information

Socialstyrelsen har sammanställt material som rör socialtjänstens område, både på svenska och flera andra språk. Det finns även svar på frågor om LVU, lagen om vård av unga på flera olika språk. Skriv gärna ut materialet och dela ut vid behov.

Information om svensk socialtjänst på flera språk: <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-livet/other-languages/>

Frågor och svar omhändertagande av barn enligt LVU: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/lvu/fragor-och-svar-om-omhandertagande-av-barn-enligt-lvu/>

Omhändertaganden av barn enligt LVU – information för vårdnadshavare: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/lvu/information-lvu-vardnadshavare/>

Kontakt

Kontaktcenter
Helsingborgs stad

E-post: kontaktcenter@helsingborg.se

Telefon: 042-10 50 00

helsingborg.se

